

İZMİR VALİLİĞİ
İL İNSAN HAKLARI KURULU'NA

GİRİŞ :

İl İnsan Hakları Kurulunun Cezaevi Komisyonu olarak 09.03.2011 Cuma günü katılan üyeler; Nilgün Şentuna, İsmet Dutar, Turan Tunay, Sedat Gülşen, Zeynal Değirmenci ve Zeynep Sedef Özdoğan saat 13:00'da, tarafımıza tahsis edilen araç ile İzmir Barosu'ndan hareketle Kırıklar'da bulunan İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevi ziyaret edilmiştir.

Cezaevi Savcısı yalnız belirli gün ve saatlerde (Salı ve Perşembe günleri) Cezaevinde bulunduğu için kendisi ile görüşme yapılamamış olup Cezaevi 2.Müdürü cezaevi giriş kapısında karşılayarak cezaevi 1.Müdürü ile makamında görüşme gerçekleştirilmiştir.

Cezaevi Müdürü ile makam odasında yapmış olduğumuz görüşmede; cezaevinde 180'i tutuklu olmak üzere toplam 298 kişi kaldığını, 59'u tek kişilik olmak üzere toplam 161 oda bulunduğunu, tek kişilik olan odaların dışındaki odalarda üçer kişi kaldığını, mesai saatleri içerisinde sürekli bir doktor, bir diş hekimi, bir psikolog, üç sosyal çalışmacı ve iki öğretmenin hizmet verdiğini beyan etmişlerdir. Ayrıca cezaevinde infaz koruma memurları ile birlikte toplam 227 personelin görevli olduğunu ifade etmişlerdir.

Haftada iki gün İl Sağlık Müdürlüğü'nün görevlendirdiği Aile Hekiminin cezaevine gelerek mesai saatleri içerisinde hizmet verdiğini ancak geceleyin acil bir durum olduğunda ambulans çağrılarak hastanın Yeşilyurt Devlet Hastanesine sevkini sağlandığını beyan etmişlerdir.

Cezaevi Müdürü, İl Sağlık Müdürlüğü'nün yeni bir uygulama ile sürekli diş hekimi yerine aylık periyotlarla ve değişen görevlendirmeler ile farklı diş hekimlerinin görevlendirildiğini ve bu durumun ise tedavilerin sürekliliğini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Tutuklu ve hükümlülerin haftada bir saat açık, bir saat kapalı olmak üzere iki saat spor salonundan yararlanma imkânı olduğunu, İngilizce, bilgisayar, resim ve çinicilik alanında kurslar olduğunu, son olarak berberlik/kuaförlük mesleğini uygulamalı öğretmek için bir çalışma alanı oluşturduklarını beyan etmişlerdir.

CEZAEVİNİN FİZİKSEL İNCELEMESİ :

Cezaevi Müdürü ile yapmış olduğumuz yaklaşık 1 saatlik görüşmenin ardında Cezaevi Müdürü tarafından sözlü olarak bilgisi verilen cezaevi kantini, dershaneler, iş atölyeleri, açık görüş mekanları ve içerisinde tutuklu/hükümlü bulunmayan standart eşyaları olan bir ve üç kişilik odalar ile bu odaların açıldığı havalandırma alanlarını Komisyon Üyelerimiz Cezaevi Müdürü ve personel refakatinde gezerek incelemelerde bulunmuştur.

Cezaevi Müdürü tarafından tüm F tipi cezaevlerinde aynı büyüklükte olduğu söylenen ve tutuklu/hükümlülerin kalmış olduğu 3 kişilik odalar ile tek kişilik odaların boyutlarının küçük olduğu, özellikle tek kişilik odaların içerisinde bulunan zorunlu ihtiyaçlar olan masa, dolap ve yatağın kapladığı alan dışında sadece bir geçiş mesafenin bulunduğu başkaca bir hareket alanı kalmadığı gözlemlenmiştir. Yine bu odaların kapılarının önünde bulunan havalandırmanın, dört tarafı yüksek beton duvar ile çevrili, üst tarafı tamamen açık, zemini de beton kaplama olan mekanlarda toprak veya yeşil alanın olmadığını, ağaç, çiçek vb. Bitkisel Hiçbir şeyin olmadığı gözlemlenmiştir.

Tutuklu ve hükümlülerin kalmış olduğu 3 kişilik odalara ilişkin olarak yapmış olduğumuz incelemede, bu odalarda bulunmasına izin verilen standart eşyaların ihtiyacı karşılayacak boyuttan küçük olmaları ve bedeli tutuklu/hükümlü tarafından karşılanırsa bile başkaca eşya alımına imkan tanınmadığı, belirli standardın dışına çıkılmasının mümkün olmadığı cezaevi müdür tarafından ifade edilmiştir (Buzdolabı, TV, Radyo ve Plastik Semaver hariç) . Üç kişilik odalarda her bir kişi için bir adet demirden karyola ve yatak, bir dolap, bir sandalye ve üç kişiye ortaklaşa kullanılmak üzere bir masanın tahsis edildiği görülmüştür. Gezilen bu odada bulunan yatakların sünger oldukları, üzerlerinin rutubetli olup oldukça eski oldukları görülmüştür. Bu odanın zemini beton olup yere herhangi bir halı- kilim veya hasır döşemesinin olmadığı ve yer döşemesine izin de verilmediği, odanın iki katlı olduğu zemin katta banyo-vc ve mutfağın bulunduğu üst katta ise yatakların bulunduğu görülmüştür. İncelemelerimize refakat eden Cezaevi Müdürü tarafından tutuklu ve hükümlülerin kalmış olduğu 3 kişilik ve tek kişilik odalarda her kişinin sadece 10 adet kitap hakkının bulunduğunu yeni kitap alabilmesi için belirli sayıdaki kitabı iade etmeden yenisini alma olanağının bulunmadığı gibi odalar arasında kitap alışverişine de izin verilmediğini beyan etmiştir.

İncelemelerde bulunmuş olduğumuz Cezaevinin ara koridorları, açık görüş mekanları, havalandırma boşlukları, kantin ve dersane ile ışıkların hijyen oldukları, boya-badanasının yeni olduğu ve tertipli düzenli bir görünümde oldukları gözlemlenmiştir.

Cezaevinde açılan kursların sayısı ve çeşitlilik olarak çok sayıda olması olumlu çalışmalar olarak görülmüştür. Şekilsel olarak açılan bu kursların önemi kadar işleyişinin de önemli olduğunu ve bu kurslara devamlılığın sürekli kılınması gerektiği, cezaevinde tutuklu ve hükümlülere sağlanan bu imkanlardan ne kadar süre ile ve hangi koşullarda kimlerin faydalanabildiği hususu ise görüşmüş olduğumuz tutuklular tarafından verilen tek taraflı bilgi ile sınırlı kalmıştır.

BAŞVURUCULAR İLE YAPILAN GÖRÜŞME:

İl İnsan Hakları Kuruluna yazılı olarak başvuruda bulunup görüşme talep eden beş kişiden Ulaş Arslan'ın bu talebinden kısa bir süre sonra başka bir cezaevine naklinin yapıldığını, Fırat Yağmakan'ın ise duruşması nedeniyle cezaevinde bulunmadığı cezaevi müdür tarafından belirtilmiş olup bu kişiler ile görüşme sağlanamamıştır.

Komisyonumuz sırası ile Murat Işık, Zana Yatkın ve Nevzat Kılıç ile görüşmüştür. Bu görüşmeler cezaevi kütüphanesinde talebimiz doğrultusunda konuşulanları başkalarının duyamayacağı ancak infaz koruma memurlarınca kütüphanenin kapısında görülebilir bir ortamda ve bir masanın çevresinde yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleşmiştir. Ancak görüşmenin yapıldığı kütüphanede kameraların bulunması nedeniyle görüşmenin sesli ve/veya görüntülü olarak kaydedilmiş olma olasılığı dikkatimizi çekmiştir.

Her şeyden önce görüştüğümüz üç kişi de kütüphaneye ilk kez gelme imkanını bu vesile ile bulduklarını, kitapların infaz koruma memurları tarafından listeye oda kapısına getirilip bırakıldığını, bu nedenle içerik olarak kütüphanede hangi kitapların yer aldığını bilmedikleri için yeterince yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.

Görüştüğümüz kişilerden Nevzat Kılıç dışındaki diğer iki kişinin dosyaları Yargıtay'da temyiz incelemesinde olduğu için hükmen tutuklu durumda idiler.

Seçimlerin yaklaştığı süreçte bu ziyaret gerçekleştiği için bu kişiler oy kullanamama endişelerini dile getirmişler ve komisyonumuzca kendilerine aleyhlerinde kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü bulunmadığı için Anayasa'nın 38.maddesinde düzenlenen "Masumiyet karinesi" gereğince seçme ve seçilme haklarının önünde yasal bir engel bulunmadığı ifade edilmiştir.

Komisyonomuzun görüşmüş olduğu her üç kişi de ortak konulardan yakınmış olduklarından bundan böyle raporun bundaki sonraki kısımlarında sadece GÖRÜŞME olarak adlandırılacaktır.

Görüşmede, kendilerinin siyasal bir kimlikleri olduğunu bu siyasi kimlikleri gereğince yargılanıp ceza aldıklarını ve bu hususun cezanın infazı sırasında da dikkate alınması gerektiğini talep etmişlerdir.

Yapılan görüşmede; önemle söyledikleri şeyin güvenlik kaygısı olduğu gözlenmiştir. Çeşitli zamanlarda aramalar esnasında infaz koruma görevlileri ile sürtüşmeler yaşadıklarını, en son 28 Şubat 2011 tarihinde Yusuf isminde ve soyadının Candemir olabileceğini söyledikleri yeni tutuklanmış bir gencin jandarma tarafından gerçekleştirilen aramada kendisine hitaben “Sende mi teröristsin” şeklinde ifade üzerine sürtüşme yaşandığını ve infaz koruma memurlarının da olaya müdahale edip Mehmet Kılıç'ın ölümünü anarak “Senin sonun da onun gibi olmasın” diye tehdit ettiklerini aktarmışlardır.

Cezaevi idaresince kamuoyuna düşme sonucu öldüğü açıklanan Mehmet Kılıç adlı hükümlü, tahliyesine 6 ay gibi bir zaman kala tek kişilik odada bulunurken geçen yıl hayatını kaybetmiştir. Görüşmüş olduğumuz tutuklular bu ölüm olayını şüpheli bulduklarını, bu olay üzerindeki şüphenin aydınlatılmamış olması ve bu durumun infaz koruma memurlarınca kendilerine karşı gözdağı olarak dile getirilmesi nedeniyle ciddi bir güvenlik endişesi içerisinde oldukları gözlenmiştir.

Görüştüğümüz kişilerden Murat Işık geçen yıl boyunca Cezaevi İdaresi'ne çeşitli sorunları hakkında dilekçeler yazdığını hiçbirine cevap alamamanın yarattığı birikimle eleştiri dozu daha yüksek bir diğer dilekçe verdiğini ve neden hiçbir sorununa eğilmediklerini sorduğunu, bu son dilekçesi üzerine bir ay iletişim cezası aldığını (telefon, mektup, aile ziyaretinden tam olarak yoksunluk) ifade etmiştir.

Murat Işık, İdareden aldığı çeşitli disiplin cezalarını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde değerlendirilmesi için Avukatına göndermek istediğini, avukat-müvekkil yazışmalarının denetime tabi olmadığını ancak kendisinin Avukatına gönderdiği bu yazışmaların açılmış vaziyette şu anda odasında bulunduğunu, savunma mahremiyetine uyulmadığını ifade etmiştir.

Görüşmede, tutuklular haftada bir gün on dakika süre ile kendilerine tanınan telefonla aileleri ile iletişim kurma haklarının şu an için kendi kararları ile kullanmadıklarını, bu kararı almaya etken olan durumun ise, telefonda görüşecek kişi ve ailesinin çift taraflı olarak askeriyede mevcut teknil usulü, isim, soy isim, o anda bulunduğu adres ve telefon numarasını Türkçe ifade etmelerinin şart koşulduğunu, annelerinin Kürtçe'den başka dil bilmediğini, bunun zorunlu kılınmasının iletişim haklarını engelleme amacıyla ve keyfi olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşmüş olduğumuz tutuklular “eğer idare tarafından ileri sürüldüğü gibi güvenlik sebebiyle buna gerek duyuluyor ise zaten telefon görüşmelerinin İdarece dinlendiğini ve kaydedildiğini, başka cezaevlerinde örneğin 1 No.lu F Tipi Cezaevinde uygulamanın bu yönde olmadığını, duruşmalarda karşılaştıkları diğer tutuklulardan öğrendiklerini” ifade etmişlerdir.

Görüşmede, tutuklular sosyal yaşamla uyumlu olmaları amacıyla aileleri dışında kanunun verdiği bir hak olarak kendi belirledikleri üç kişiyle görüşme yapma imkanının amacına uygun olarak kullandırılmadığı hususu olmuştur. Şöyle ki; Cezaevine geldikleri ilk on gün içerisinde bu üç kişinin isim ve adreslerini içeren ziyaretçi listesini idareye bildirmekle yükümlü kıldıklarını, hakları yanmasın diye ilk on gün içinde alelacele belirleyebildikleri ad ve adresleri İdareye bildirdiklerini, ancak, ad ve adreslerini bildirdikleri kişilerin cezaevine sürekli ziyarete gelecek maddi imkan bulamamaktan, sağlık sorunu nedeniyle zaman ayıramamaktan ya da başka gerekçelerle gelememe durumunda bu ziyaretçi listesini değiştirmelerine imkan tanınmadığını, ömür boyu aynı isim listesinin geçerli olduğunu, bu listede yazılı kişiler vefat etmedikçe yenisinin bildiremediklerini, bu nedenle de bu haklarını kullanamadıklarını beyan etmişlerdir

Görüşmede, tutuklular Kürtçe olarak yayınlanan tek günlük gazete olan Azadiya Welat Gazetesi'nin ayda yalnız bir kaç sayısının ellerine geçebildiğini, bu sayıları da günler sonra günlük gazete niteliği bütünü ile aşınmış şekilde elde edebildiklerini ifade etmişlerdir.

Görüşmede, tutuklular idare tarafından uygulanan disiplin cezalarına karşı anadilde savunma yapmak istediklerini ancak bu şartlarda savunmaları alınmadan disiplin cezalarının onandığını ifade etmişlerdir.

Görüşmede, tutuklular cezaevi kantininden satın aldıkları ve kendilerinin kullanımı için cezaevi kantininde satılan tırnak makası vb. araç gereçlerin aramalarda sakıncalı bulunarak idarece toplatılması, metal semavere izin verilmemesi, plastik semaver kullanılmaya mecbur bırakılmaları, plastik olan her türlü malzemenin uzun süreli kullanımında sağlık sorunu yaşadıklarını, hiç değilse semaver konusunda plastiğe mecbur bırakılmamalarını, kantindeki bazı malların kalitesizliğini ifade etmişlerdir.

Görüşmede, tutuklular kullanmakta oldukları yatakların sekiz yıldır kullanımda olduğu, havadar bir ortamda yaşamadıkları için küf, bakteri ve kullanımdan doğan çökmelerle bu yatakların ömürlerini tamamladığı, bundan böyle bu yatakların kendilerine sağlık sorunu oluşturduğunu, defalarca talep etmelerine rağmen yeni yatakların verilmediğine ilişkin olmuştur.

Görüşmede, tutuklular yeterince beslenemediklerini, ve diyet yemeklerin asıl yemeklerden farksız, biraz daha yağsız ve tuzsuz olması dışında aynı ve özensiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Görüşmede, tutuklular hobiler için açılan kursların belirli parasal imkanları gerektirdiğini, bu sebeple yararlanmanın kendilerinden uzak olduğunu, İngilizce kursuna ilgi duymalarına rağmen, disiplin cezası alanların kursa katılmadığını, çeşitli sebeplerle disiplin cezasının hep gündemde olduğunu, bir süre sonra oluşturulan grupların dağıldığını ve kursun devamsızlıktan sona erdiğini dile getirmişlerdir.

Görüşmede, tutuklular bilgisayar ve internetten yararlanma imkânlarının söz konusu olmadığını, bilgisayar odasındaki sınırlı sayıda bilgisayarın ancak bilgisayar kullanımını öğrenmekle sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Yapılan görüşmenin sonunda tutuklulara yakındıkları ve acil olarak çözümlenmesini istedikleri bir sorun olup olmadığını sordüğümüzda, her üç tutuklunun ortak cevabı “İnsanca muamele görmek ve siyasi kimliklerine saygı duyulmasını” belediklerini beyan etmişlerdir.

TESPİT ve KANAATLERİMİZ :

İzmir 2 Numaralı F Tipi Cezaevi ziyareti sırasında incelemelerde bulunurken, Cezaevi İdaresince incelemeyi engelleyici bir tavır sergilenmemiş, derslikler, iş atölyeleri, görüşme odaları gezdirilerek cezaevinin mekansal tanıtımı yapılmıştır.

Komisyonumuzun yapmış olduğu inceleme ve tespitler ile varmış olduğu kanaatlerin belirlenmesine başta Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olmak üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun ve ilgili yönetmelikler esas alınarak rapor tamamlanmıştır.

1 – Güvenlik Hakkı :

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 3. maddesi ile herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliğine hakkı olduğu güvence altına alınmıştır. Bu hak en temel insani hak olup ülkemizin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5. maddesi ve Anayasamızın 19. maddesi herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğine sahip olduğunu garanti altına almıştır.

Komisyonumuzun yapmış olduğu görüşmede, tutuklu ve hükümlülerin güvenlik yönünden bir kaygılarının mevcut olduğunu tespit etmiştir. Geçen yıl bu cezaevinde hakkındaki mahkeme kararı infaz olunan ve tahliyesine 6 ay kadar bir zaman kalan Mehmet Kılıç isimli hükümlünün tek kişilik odaya geçtikten sonra beyin kanaması sonucu ölmesi ve bu durumun idare tarafından kamuoyuna “ hükümlü düşüp kafasını beton zemine çarpması sonucu öldü” şeklindeki açıklaması cezaevinde görüştüğümüz tutuklu ve hükümlüler üzerinde bir güvenlik kaygısı yarattığı tespit edilmiştir. Tutuklu ve hükümlüler bu tür bir kaygı içerisindeyken infaz koruma memurları ile zaman zaman yaşanan sözlü ya da fiziki sürtüşmelerde infaz koruma memurlarının bu ölüm olayını ima ederek tutuklulara gözdağı verdikleri iddiası doğrulanmış olmasa dahi hürriyetleri sınırlandırılmış ve yüksek güvenlikli cezaevinde bulunan bu kişilerin kaygılarının acilen giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yüksek güvenlikli cezaevlerinde her alandaki tüm faaliyetlerin yirmi dört saat kameralar ile gözlenip kayıt altına alındığı, acil müdahale odasının bulunduğu Cezaevinde Mehmet Kılıç isimli hükümlünün ölüm olayı tüm detayları ile araştırılmalı ve sonuçları kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

Bu anlamda yapmış olduğumuz inceleme ve tespitler neticesinde, Cezaevi İdaresince tutuklu ve hükümlüler üzerinde yaratılan güvenlik endişesinin, tutuklu ve hükümlülerde bir saldırı olabileceği algısının ortadan kaldırılması için, sözü edilen Yusuf Candemir olayının soruşturulması için İl İnsan Hakları Kurulundan bir heyetin Cezaevlerinden sorumlu İzmir Cumhuriyet Başsavcısı Vekili ile görüşmesini öneriyoruz.

2 – Sağlık Hakkı :

Anayasamızın 56. maddesi herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu sosyal bir hak olarak düzenlemiştir. Kuşkusuz sağlık hakkı her vatandaşın en temel haklarından olup her hangi bir sınırlamaya tabi tutulamaz. Kişi hürriyetinin yasa ile sınırlandırılmış olması sağlık hakkının güvence dışına çıkarmayacağı gibi bir kısıtlama da öngörmez.

İncelemelerde bulunduğumuz İzmir 2 numaralı F Tipi Cezaevinde, kalınan üç kişilik ve tek kişilik odaların mekansal büyüklüklerinin sağlıklı yaşam için elverişli olmadıkları, havalandırma alanlarının doğadan tamamen uzak zeminden başlayıp dört tarafı duvarla yükselen beton yapının bir kaç metre kareden ibaret olduğu tespit edilmiş olup, yüksek güvenlikli bu tür cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülükte geçen sürelerin uzun süreler olduğu ve yıllara yayıldığı göz önüne alındığında, bu kadar küçük alanların, uzun sürede insan psikolojisini olumsuz etkilemesinin kaçınılmaz olduğu görüşünderiz.

Komisyonumuzun yapmış olduğu görüşme ve incelemelerde, üç kişilik odalarda tutuklu ve hükümlülerin uzun sürelerle hep bir arada kaldıkları ve bunun da bazı sıkıntılara sebebiyet verdiği tespit edilmiştir. Üçer kişi kalınan odalarda belli aralıklarla oda değişimi yapılmasının sosyal etkileşim ve ruhsal rahatlama açısından sorunun önemli ölçüde giderilebileceği düşüncesindeyiz. Bu nedenle Cezaevi Müdürlüğünden oda değişiminin ne sıklıkta yapıldığı ve oda değişiminin hangi usul ve esaslara göre yapıldığı bir yazı ile sorulmasını öneriyoruz.

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun, Hükümlünün Barındırılması ve Yatırılmasını düzenleyen 63/4 maddesine göre; Oda ve kısımlar, iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır, belirlemesi yapmıştır.

Sekiz yıldır, hava sirkülasyonu istenilen oranda olmayan Cezaevinin kapalı koşullarında kullanılan ve niteliği gereği, farklı kişiler tarafından kullanılmış olan yatakların küf ve bakteri yönünden gerekli hijyenik koşulları sağlayamadığı ve deforme olduğu tespit edilmiştir. Bu haliyle sağlıklı bir yaşama imkan sağlamayan yatakların bir an evvel değiştirilmesi için Cezaevi Müdürlüğüne yazı yazılmasını öneriyoruz.

Gerek Cezaevi Müdürü tarafından verilen bilgi gerekse tutuklu ve hükümlüler ile yapmış olduğumuz görüşmede, İl Sağlık Müdürlüğüne aylık periyotlarla dış hekimi görevlendirmesinin tedavinin sürekliliğini aksattığı bu durumun yakınmalara neden olduğu tespit edilmiştir. Dış sağlığının önemi de dikkate alınarak İl Sağlık Müdürlüğünden aylık görevlendirme yerine sürekli bir dış hekimi görevlendirmesini öneriyoruz.

3 – Savunma Hakkı ;

Savunma hakkı Anayasamızın Kişi Hak ve Ödevleri başlığı altında düzenlenen hak arama hürriyetinden adil yargılanma hakkının birincil temel ayağını oluşturmaktadır. Savunma hakkı uluslararası sözleşmeler ile de korunan evrensel temel bir haktır.

Komisyonumuz yapmış olduğu görüşmede, avukata yazılan bir mektubun açıldığı ileri sürülmüş olup, Ceza Muhakemesi Kanununun 154.Maddesi, Şüpheli ve sanığın avukatı ile yazışmalarının denetime tabi tutulamayacağını düzenlemiştir. Keza Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanununun 59/4 maddesi, Avukatların savunmaya ilişkin belgeleri dosyaları, ve müvekkilleri ile yaptıkları, konuşmaların kayıtları incelemeye tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir. Savunmaya yönelik avukata yazılan mektupların denetime tabi tutulmaması savunma hakkı kapsamında kalan mutlak bir hak olup bu hukuk mahremiyetin korunması gerekir.

Dilekçe hakkı Anayasamızın 74.maddesinde güvence altına alınan bir hak olup dilekçe ile başvuran kişiye başvuru sonucunun gecikmeksizin bildirileceği düzenlenmiştir. Hürriyetleri yasa ile sınırlandırılmış olan tutuklu ve hükümlülerin dilekçe vermek dışında başkaca bir yolla talepte bulunma hakkı olmadığı gözetilir ise, bütün dilekçelere olumlu veya olumsuz ancak gerekçesi ile makul süre içerisinde cevap verilmesi gerektiği anayasal bir zorunluluktur. Bu anlamda her türlü keyfiyetin önüne geçilmesi ve her türlü hakkın kullanılmasının temini için yasal mevzuatın sözü ve özüyle uygulanmasına özen gösterilmelidir.

Komisyonumuzun yapmış olduğu inceleme ve görüşmelerde gerek Cezaevi 1.Müdürü'nün gerekse görüşülen tutuklu ve hükümlülerin ifadesine göre, Cezaevi Disiplin Kurulu tarafından verilen hiç bir disiplin cezasının itirazlara rağmen henüz İnfaz Hakimliğince bozulmadığı ve bu cezaların tamamının Ağır Ceza Mahkemesince onandığı ifade edilmiştir. Cezaevi Müdürü ve görüşülen tutukluların beyanları dışında verilen disiplin cezalarına ilişkin dosyaları inceleme imkanımız olmadığından bu konuda bir kanaate varılmamıştır.

4 – Sosyal Etkileşim Hakkı ;

Komisyonumuz yapmış olduğu inceleme ve görüşmelerde, tutuklular haftada bir gün on dakika süre ile kendilerine tanınan telefonla aileleri ile iletişim kurma haklarının şu an için kendi kararları ile kullanmadıklarını, bu kararı almaya etken olan durumun ise, telefonda görüşecek ailesindeki kişi ile çift taraflı olarak askeriyede mevcut tekmil usulü, isim, soy isim, o anda bulunduğu adres ve telefon numarasını Türkçe ifade etmelerinin şart koşulduğunu, annelerinin Kürtçe'den başka dil bilmediğini, bunun zorunlu kılınmasının iletişim haklarını engelleme amacıyla ve keyfi olduğunu belirtmişlerdir.

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 66. maddesi, kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler tüzükte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabileceklerini, telefon görüşmesinin idare tarafından dinlenip kayıt altına alınacağını, tehlike halinde bu hakkın örgüt mensuplarına kısıtlanabileceğini düzenlemektedir.

06.04.2006 tarihinde yayımlanan 26131 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğü'nün m.88/p fıkrasında 20.06.2009 tarihinde yapılan değişiklik ile *“Telefon görüşmeleri Türkçe yapılır. Ancak hükümlünün, kendisinin veya görüşeceğini bildirdiği kişinin Türkçe bilmediğini beyan etmesi hâlinde, konuşmanın yapılmasına izin verilir ve konuşma kayda alınır. Kayıtların incelenmesi sonucu, konuşmanın suç teşkil etme ihtimali olan faaliyetler için kullanıldığının anlaşılması durumunda, hükümlünün bir daha aynı kişiyle Türkçeden başka bir dille konuşmasına izin verilmez”* şeklindeki düzenleme ile Cezaevlerinde Türkçe dışında bir dil ile telefon görüşmesi yapılmasının önünde yasal bir engel kalmamıştır.

Ancak yasal mevzuat yeterli olmasına karşın görüştüğümüz tutuklu ve hükümlülerin belirttikleri şekilde ve tüzükte olmadığı halde Kürtçe telefon görüşmesi için karşılıklı olarak askeriyede mevcut tekmil usulü, isim, soy isim, o anda bulunduğu adres ve telefon numarasını Türkçe ifade etmelerinin şart koşulması keyfi ve yasal mevzuatın amacına aykırı bir uygulama olup bir hakkın idare tarafından uygulanmasının engellenmesi kabul edilemez. Bu konu ile ilgili olarak Cezaevi müdürlüğüne yazı yazılarak Kürtçe Telefon uygulamasının ne şekilde yapıldığı ve bahsedilen uygulamanın yasal dayanağının sorulmasını öneriyoruz.

5275 Sayılı İnfaz Kanunu 83.Maddesi; “Hükümlü, belgelendirmesi koşuluyla eş, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi ve kayını tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde zorunlu haller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından yarım saatten az bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir” düzenlemesini içermektedir.

Kanun metninde geçen “zorunlu haller dışında” ifadesi, mutlaka bildirilen ziyaretçinin vefat etmesi şeklinde dar yorumlanmamalı, örneğin daha önce serbest çalışan ziyaretçi, mesaiye bağlı bir işe girmiş ve çalışma saatleri içinde cezaevi ziyaretine gelemiyor ise, bu kişinin yerine bir diğerinin bildirilmesine imkan tanınmalıdır. Kanun, bu düzenlemeleri tutuklu ve hükümlüyü sosyal yaşamdan tümünden koparmamak için öngörmüştür. Bu amaca uygun davranılmalıdır. Ancak Cezaevi idaresi yasal mevzuat ile bağlı olup, konuya ilişkin yasa ve tüzük hükümlerini uygularken sadece mevzuatın sözü ile değil özüyle uygulanmasını sağlamalıdır. Fakat bu tarz dar yorumların önüne geçilmesi ve uygulama karışıklıklarının önlenmesi için yürürlükteki mevzuatta açık ve anlaşılır bir değişiklik yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Bu yasal düzenleme için TBMM İnsan Hakları Komisyonuna raporla birlikte bilgi verilmesini öneriyoruz.

5 – İletişim Hakkı ;

Komisyonumuz yapmış olduğu görüşmede tutuklu ve hükümlüler Kürtçe olarak yayınlanan tek günlük gazete olan Azadiya Welat Gazetesi'nin ayda yalnız bir kaç sayısının ellerine geçebildiğini, bu sayıları da günler sonra günlük gazete niteliği bütünü ile aşmış şekilde elde edebildiklerini ifade etmişlerdir.

5275 Sayılı İnfaz Kanunu 62.Madde 'Sürelili ve Süresiz Yayınlardan Yararlanma Hakkı' başlığı altında; 'Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınların bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir düzenlemesini içermektedir.

İdarenin burada ele alacağı tek kıstas “mahkemeden alınmış bir yasaklama kararı olup, olmadığıdır”. Devletin Kürtçe televizyon kanalının bulunduğu bir anayasal ortamda, eskiye ait alışkanlıklar ile değil, Kanunun getirdiği düzenleme ile uyum içerisinde olunmalı, günlük gazetenin bu niteliğine zarar vermeden tutuklu ve hükümlünün okuma hakkı sağlanmalıdır. Bu konu ile ilgili olarak Cezaevi müdürlüğüne yazı yazılarak günlük gazete alınması uygulamasının ne şekilde yapıldığı ve bahsedilen uygulamanın yasal dayanağının sorulmasını öneriyoruz.

Komisyonumuz yapmış olduğu görüşmede tutuklular bilgisayar ve internetten yararlanma imkânlarının söz konusu olmadığını, bilgisayar odasındaki sınırlı sayıda bilgisayarın ancak bilgisayar kullanımını öğrenmekle sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir.

5275 Sayılı İnfaz Kanunu 67.Maddesi “Hükümlünün Radyo, Televizyon Yayınları ile İnternette Yararlanma Hakkı” başlığını düzenlemekte, aynı yasa maddesinin 3. fıkrası ise “Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde ancak eğitim ve iyileştirme programlarının çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilir. Eğitim ve iyileştirme programlarının gerekli kıldığı takdirde denetim altında internette yararlanılabilir. Hükümlü odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak Adalet Bakanlığı'nın uygun görmesi halinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumlarına alınmasına izin verilebilir” şeklinde düzenlenmiş olup tek istisna 4. maddede düzenlenen “Tehlikeli halde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından bu hak kısıtlanabilir” şeklindeki kısıtlamadır.

Kanun bilgisayar kullanımını ve interneti bir hak olarak tanımlamış, gerekli durumlarda tümden kaldırılmasından değil bu hakkın 'kısıtlanabilir' olduğundan söz etmiştir. Bu nedenle bilgisayarın sunduğu eğitim,öğrenme imkanlarından yararlanabilme açısından, cezaevlerinde daha insancıl yaşam koşullarının oluşturulması gerektiği, ihtiyaç olan bilgisayar ve internet imkanının temininde ise sivil toplum örgütlerinin görev üstlenmeleri gerektiği düşüncesindeyiz.

Komisyonumuz yapmış olduğu görüşmede tutuklular kütüphaneden yeterince yararlanamadıklarını ifade etmişlerdir. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 61.Maddesi "Kütüphaneden Yararlanma" başlığı taşımakta olup "Hkmlye, kurum kütüphanesinden yararlanma imkanı verilir" denilmektedir. Yasanın bu açık düzenlemesi karşısında kütüphanenin belirli gün ve saatlerde, tutuklu ve hükümlülerin bizzat gelerek kitap seçmelerine imkan verilecek şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca tutuklu ve hükümlülerde bulunan 10 adet kitaptan fazlasını kurum kütüphanesine aktararak kütüphanenin içerik olarak zenginleştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yirminci yüzyılda yaşanan dünya savaşları sırasındaki ağır insan hakları ihlali nedeniyle bir ivme kazanıp yirmi birinci yüzyılda tüm dünyada vazgeçilmez olan temel hak ve hürriyetler ağdaş batı toplumlarında bir sistematik ile devlet korumasına alınmıştır. Ülkemiz Avrupa Konseyinin kurucu yesi olup Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini onaylamış ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yetkisini tanıyarak bireysel başvuru hakkını vatandaşlarına sağlamış bulunmaktadır. Ancak buna rağmen insan hakları anlayışı devletin yönetim birimlerinde yerleşmesi çok yeni olup Avrupa Birliğine Uyum Yasaları ve Süreciyle yerleşmeye başlamıştır. Bu temelde kurulan il insan hakları kurulları da önemli bir birikim ve geçmişe sahip değildir. Ancak il insan hakları kurullarının yapacağı aktif çalışmalar, idarenin insan hakları konusunda göstereceği zen ve hassasiyeti belirleyeceği muhakkaktır.

Komisyonumuz, insan haklarının en çok ihlal edildiği cezaevleri gerçeği karşısında Adalet Bakanlığından, cezaevlerinde görevlendirilen personelin insan hakları eğitimine tabi tutulmalarını öneriyoruz.

Komisyonumuzun yapmış olduğu İzmir 2 Nolu F Tipi Cezaevi ziyareti önce cezaevi idaresinin ziyaret edilmesi ve Cezaevi 1. Müdürü tarafından yapılan bilgilendirmeden sonra tutuklu ve hükümlülerin kalmış olduğu odalar ile diğer ortak kullanım alanlarının gezilip incelenmesi devamla görüşme talep eden tutuklular ile yüz yüze görüşülmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

İzmir İl İnsan Hakları Kurulunun Cezaevi Komisyonu olarak 09.03.2011 tarihinde İzmir 2 Nolu F Tipi Cezaevinde yapmış olduğumuz ziyarete ilişkin olarak hazırlamış olduğumuz raporu Kurula sunarız.12.04.2011

Saygılarımızla,

NİLGÜN şENTUNA

İSMET DUTAR

TURAN TUNAY

SEDAT GüLşEN

ZEYNAL DEğİRMENCİ

ZEYNEP SEDEF ZDOğAN